

Sikkerhedsdiskurser på tværs af sundet. Danmark, Sverige og forståelsen af ISIL - samme trussel?

Et komparativ studie af dansk og svensk politisk retorik i udtalelser om Islamisk Stat i Irak og Levanten (ISIL) i perioden i tidsrummet 15. august til 30. september 2014

Abstract

Denne opgave er en komparativ diskursanalyse af politiske diskurser mellem Danmark og Sverige i henhold til nutidens eksterne trussel, ISIL. Dette har til formål at bidrage til forståelsen af, hvordan to lande, der antages sammenlignelige, forholder sig til samme eksterne trussel. Fokus er på framingen fra centrale politikere ved brug af ”securityzation”-teori og diskursteori som teori og metode. Undersøgelsen viste en markant forskel i trusselsforståelsen og trusselsframingen. Selvom begge lande anser ISIL som ekstraordinær omstændighed, virker forståelsen af, hvad det betyder, til at afvige. Resultatet af denne opgave viser, at national identitet synes at påvirke, hvad der sikkerhedsliggøres og hvordan en trussel opfattes. Forskellen ligger også i, hvor truslen forstås at være relevant, og dermed hvem der trues. Der stilles spørgsmålstejn ved, hvorvidt den politiske kultur er klar til udfordringen at debattere nutidige sikkerhedsproblematikker og hævder, at aspekter af framingen såvel som national identitet og handlingsdemokrati kan virke kontraproduktivt.

Nøgleord: ISIL, Danmark, Sverige, sikkerhedspolitik, framing, diskurs, trussel

Indholdsfortelse

1	Introduktion og forskningsproblem	1
1.1	Problemstilling	2
1.1.1	Tidligere Forskning	2
2	Teori.....	3
2.1	Præmis for analysen	3
2.1.1	Teori - Securitization	4
2.1.2	diskursteori	4
2.1.3	Repræsentation	5
2.1.4	Nationalstaten	5
2.1.5	Truslen	6
3	Metode	7
3.1	Forskningsdesign	7
3.1.1	Kort introduktion til ISIL	7
3.1.2	Udvælgelse af materiale	8
4	Empiri.....	10
4.1	Riksdagen og Folketinget	10
4.1.1	Riksdagen	10
4.1.2	Folketinget.....	11
4.2	Medier.....	13
4.2.1	Danske medier	13
4.2.2	Svenske medier.....	14
5	Analyse.....	15
5.1	analyse	15
5.1.1	Konsensusdemokrati og debat	17
5.1.2	Konklusion	19
6	Referenser	21

1 Introduktion og forskningsproblem

Danmark og Sverige. To nationer, forbundet med en bro samt sproglige og kulturelle ligheder. Ud fra en klassisk realistisk forestilling om sikkerhedsfællesskabers geografiske tilknytning¹, så burde disse forholde sig ens til en ny ekstern sikkerhedstrussel som Islamisk Stat i Irak og Levanten (ISIL). Alligevel er dette langt fra tilfældet. Den ene nation, Danmark, er en del af sikkerhedsfællesskabet NATO og med en sikkerhedspolitik, regeringen og andre kalder aktivistisk². Sverige, derimod, er hverken medlem af NATO eller har en lignende sikkerhedspolitik.

Disse to lande kan forstås som en del af en fælles kultur og historie, og burde være en del af samme forståelse, da international sikkerhed er forstået som et regionalt anliggende i forhold til sårbarhed³. Danmark og Sverige kan antages at være lige sårbare overfor ISIL. Den dansk-svenske forbindelse findes i Skåne, Halland og Blekinge var underlagt det danske kongerige for 350 år siden, og denne forbindelse dyrkes til tider stadig lidt nostalgisk i dansk kontekst⁴. Når den dansk-svenske historiske tilknytning ses som relevant for forbindelse, beskriver Buzan, Wæver, De Wilde, hvordan historien påvirker opfattelsen af militære trusler, og benytter Danmark og Sverige som eksempel på, hvordan disse også kan forsvinde ud af militær relevans igen⁵. Det leder til en dynamisk forståelse af sikkerhed og trussel. Uden at dyrke den danske nostalgi for det store kongerige er begge lande velfærdsstater, en del af Norden, Skandinavien, og begge med i EU. Men alligevel adskiller udenrigspolitiske strategier sig. Det forleder til en tese om at det er forståelsen der adskiller sig.

---

¹ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 15

² Tjalve, Henriksen, 2008, 3

³ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 10

⁴ <https://www.dr.dk/levnu/fritid/anne-og-anders-skaane-er-danmark-i-sverige> sidst besøgt 07.01.2014

⁵ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 60

1.1 Problemstilling

"Hvordan adskiller dansk og svensk politisk diskurs sig i forhold til eksterne trusler sig?" Denne opgave besvares ved at sammenligne dansk og svensk politisk debat fra 16. august til 30. September, hvor ISIL italesættes. Det er forholdet til ISIL, der analyseres i opgaven. Formålet er, at bidrage til at se på hvordan to lande, der antages sammenlignelige, forholder sig til eksterne trusler. Ofte er politiske diskurser en større drivkraft i udviklingen af politik end akademisk forskning⁶, og når det kommer til nationalstatens berøring med ekstern trussel, er dette en selvfølge, men også derfor er undersøgelsen af politisk diskurs relevant. For er en trussel lige så legitim, hvis det påpeges, at den forstås subjektivt? Dette er ikke noget opgaven forsøger at besvare, men er en del af den undren, der ligger til grund. Hvilke mekanismer benyttes til formidling og forståelse af problematikker? Det, at forholde sig til politiske udtalelser i afgrænset tidsrum, både i Folketinget, Riksdagen og medierne, burde afspejle forskellige elementer af retorik, da der tales ind i forskellige kontekster. Diskursanalysen forudsætter, at synet på verden har kulturel og historisk kontekst, og er en kritisk tilgang til selvfølgelig viden⁷. Men hvor stor forskel kan der så være på de to stater på hver sin side af Øresund? To lande, en bro og en verden til forskel.

1.1.1 Tidligere Forskning

Forskningsfeltet omkring trusler og sikkerhed i international politik er ikke homogent, hverken i synet på hvad der undersøges eller teoretiske antagelser⁸. En anden problematik er det dialektiske forhold mellem forskning og politik. Et eksempel fremhævet i "Terrorisme og Trusselsvurderinger" er, at den statslige, politiske "ingen forhandlings"-doktrin angående terrorister også smitter af på forskningsverden, der bekræfter paradigmet og har givet forskningen skyklapper på⁹. Tjalve og Henriksen fremhæver i deres arbejde med det danske Folketing, at den politiske debat omkring sikkerhedspolitik mangler en diskussion¹⁰.

---

⁶ Dalby, 2010, 1580

⁷ Jørgensen, Phillips 1999, 14

⁸ Sjøstedt, 2010, 19

⁹ Greenwood, 2014, 122).

¹⁰ Tjalve, Henriksen, 2008, 3

2 Teori

I denne del af opgaven præsenteres det teoretiske rammeværk, der har udgangspunkt i ”securitysation”teori og diskursteori, tilpasset problemstillingen. Her belyses hvordan sikkerhed, trussel og nationalstat, skal forstås for at operationalisere delementerne for analysen. Valget af teori afspejler sig løbende i opgaven, da diskursanalyse forudsætter en sammenhæng mellem teori og metode. Diskurs i denne opgave har udgangspunkt i Jørgensen ”diskursanalyse”, og forstår at sproget er konstrueret af forskellige mønstre i forskellige domæner, og her tages der udgangspunkt i ”politisk diskurs” såvel som ”national diskurs” hvor diskursanalysen har til formål at afdække dette.¹¹ Opgaven benytter både Buzan ”People States and Fears” og ”Secuirtyzation a framework for analysis”, derfor vil sidstnævnte refereres med Buzan, Wæver, de Wilde for at undgå forvirring.

2.1 Præmis for analysen

Debatter om eksterne trusler medfører ofte en forståelse af truslen som universel og selvfølgelig. Udgangspunktet i denne diskursanalytiske forståelse bygger på socialkonstruktivismen, og valget af diskursanalysen afspejler en anti- essentialistisk tilgang. Verdens karakter er forstået som ikke afgjort af ydre forhold, men anses at konstrueres socialt som diskurs¹², forstået som at hvordan vi opfatter verden er det der giver den relevans. Her benyttes Jørgensen og Phillips brug af Vivien Burr til definition af nøglepræmisser.

- Viden og forståelse af viden er historisk og kulturel specificeret
- En kritisk tilgang til viden der forstås som selvfølgelig og som objektiv sandhed
- Viden og forståelse opstår i sammenhæng med sociale processer
- Der er sammenhæng i mellem viden og handling¹³

---

¹¹ Jørgensen, Phillips 1999, 9

¹² Jørgensen, Phillips 1999, 14

¹³ Jørgensen, Phillips 1999, 13,14

Det relevante i denne analyse er fokus på sprog, og dette er ud fra diskursanalysens forståelse af at adgang til virkeligheden går igennem sproget¹⁴. Virkeligheden findes, men forståelsen er konstrueret og sproget skaber repræsentation for virkeligheden.

2.1.1 Teori - Securitization

Diskursteori og ”securitization”teori har fælles teoretisk og metodisk udgangspunkt i fokus på sproglige mekanismer, hvad og hvordan noget italesættes. Den kritiske tilgang til viden er grundpræmis og muliggør en specificeret analyse. Diskurs bidrager ifølge kritisk teori til at skabe sociale identiteter, relationer og vidensbetydningsrelationer¹⁵. For nærmere at analysere de mekanismer, der omhandler forholdet til trussel, tages her udgangspunkt i ”securitization”-teori. ”Securitization” er ifølge Buzan, Wæver, De Wilde den handling, sikkerhedsliggørelsen, der ophæver politikken fra de etablerede rammer og ”framer” problemet som enten en særlig politik eller hævet over politik¹⁶, og i denne opgave relevant for at se på de to landes forhold til ISIL. Retorikken analyseres, da en diskurs former noget som en trussel, men kun er et ”sikkerhedsliggørende træk” i sig selv. Succesfuld sikkerhedsliggørelse kræver en sikkerhedsaktør med legitimitet, som eksempelvis en politisk leder, til at frame truslen¹⁷. Hertil kræves en accept fra publikummet for at danne en succesfuld sikkerhedsliggørelse. Framingen består af en ”talehandling”¹⁸. ”Securitization” benytter ”attribution”teori, at sikkerhedsproblemet tillægges en aktørkraft og egenrådighed og dermed ikke en tilfældighed¹⁹. Historisk set har det henviste objekt for truslen betegnet nationalstaten²⁰.

2.1.2 diskursteori

Til at afkode, hvad der konstruerer forestillingen af staten, benytter ”national” diskursteori ”begrebsmetaforer”, der betegner metaforer og billeder, som kan benyttes til at konstruere og

---

¹⁴ Jørgensen, Phillips 1999, 17

¹⁵ Jørgensen, Phillips 1999, 79

¹⁶ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 23

¹⁷ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 40

¹⁸ , Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 25,31

¹⁹ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 44

²⁰ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 36

frame en national forståelse²¹. National diskurs drejer sig dermed om udgangspunktet for analysen, og er relevant for denne opgaves fokus på statsligt niveau. Den nationale diskursteori har til formål at afdække brugen og konsekvenserne af ”dem” og ”os”, da nationalstatens præmis er at adskille sig fra andre²². Dette er relevant, da nationalstaten er en ”flydende betegner”, og dermed afhængig af hvilken værdi der lægges i²³. Nationalstaten er samtidig en eksklusionsmekanisme, i hvem der er med og ikke med og nationen kan bruges som en ”handlingsregulerende” mekanisme ud fra, hvad der er acceptabelt inden for et lands grænser²⁴.

2.1.3 Repræsentation

Fokusset ligger på statsrepræsentanter, idet parlamentet er forstået at rumme en repræsentation for civilbefolkningen. Diskursiv gruppedannelse er på sin vis politisk og kræver ”den anden” at identificere sig i modsætning til, og da grupperne ikke er givne på forhånd, eksisterer de først, når de bliver italesat²⁵. Dette sker ofte via repræsentationen. Buzan, Wæver, de Wilde fremhæver den dobbelte rolle statsrepræsentanter har som legitime talspersoner på vegne af staten i relation til trussel, men også militære sikkerhedsledere, hvor andre principper træder ind. I denne rolle benyttes mere abstrakte principper end rent nationale. Det være fokus på magtbalance, eller kollektive principper som civilisation, NATO m.v²⁶.

2.1.4 Nationalstaten

National diskurs forstår verden ved at opdele den i ”kulturelle øer”, og i begrebet ligger én bestemt måde at give mening til verden²⁷. Da udgangspunktet er politiske udtalelser og nationen ofte indrammes i begrebsmetaforer, og nationen kan blive en handlingsregulerende mekanisme²⁸, er et ekstra lag tilføjet. Kritisk diskursteori er her relevant at anvende, da det

---

²¹ Jørgensen, Phillips 1999, 179

²² Jørgensen, Phillips 1999, 181

²³ Jørgensen, Phillips 1999, 182

²⁴ Jørgensen, Phillips 1999, 188

²⁵ Jørgensen, Phillips 1999, 57

²⁶ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 55

²⁷ Jørgensen, Phillips 1999, 173-175

²⁸ Jørgensen, Phillips 1999, 178, 188

danner rammen for at fokusere på hvordan national diskurs aktiveres og udfordres, med udgangspunkt i konkret lingvistisk analyse²⁹. Buzan³⁰ refererer i ”People, States and Fears” til den engelske filosof Hobbes forståelse af at mennesket grundlagde staten for at forsvare sig mod invasion af fremmede, og John Locke for at individet underlægger sig staten for at bevare deres liv, friheder og ejendom som baggrund for at sige at staten bliver mekanismen hvor folket søger at beskytte sig mod samfundsmæssige trusler³¹.

2.1.5 Truslen

Samtiden har ændret den militære trussel fra stat til ikke statslige enheder, der søger at opnå anerkendelse som stat, og Buzan, Wæver, de Wilde fremhæver, at hvis dette lykkes, er det kun overgangsstatus at være ikke-statslig³². Her mangler en tilføjelse at dette kræver en international accept af staten som legitim, som pågældende eksempel tydeligt illustrerer. Religion fremhæves som mulig referentobjekt til sikkerhedsliggørelse, men her fremhæves, at dette ofte har været forbundet til stater som Iran og Israel eller nation som i Serbien og Kroatien³³. Her er ”failed states” også at fremhæve, da de kan danne ramme for egne selvrefererende sikkerhedsenheder, der ifølge Buzan Buzan, Wæver, de Wilde befinder sig i grænsen mellem national og international sikkerhed³⁴. Politikken samspiller også med truslen, i hvordan den forstås. ”*Political factors affect military threats in two ways: through the degree of recognition that exists between the actors and through harmonies and disharmonies in their political ideologies*”³⁵ Denne analyse finder sted i samspillet mellem det politiske, statslige og nationale og dermed er en dialektisk forståelse af truslens betydning relevant.

---

²⁹ Jørgensen, Phillips 1999, 52

³⁰ Buzan, 2007, 51

³¹ Buzan, 2007, 51

³² Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 52

³³ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 53

³⁴ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 54

³⁵ Buzan, Wæver, de Wilde, 1998, 69

3 Metode

Metoden afspejler valget af teori. Diskurs teori og metode er tæt forbundet og afspejler sig i hinanden. Her indledes med forskningsdesign samt en kort introduktion til ISIL, efterfulgt af en redegørelse for udvælgelsen af materialet. Dette er valgt som afsnit, Da det metodiske valg af teori vil påvirke min udvælgelse såvel som resultat.

3.1 Forskningsdesign

Her tages udgangspunkt i kvalitativ metode til en komparativ diskursanalyse af henholdsvis danske og svenske centrale politiske parlamentarikere. Dette for at undersøge hvordan stater der anses sammenlignelige adskiller sig i tilgangen til trussel. Jeg finder det interessant at arbejde med en nutidig trussel på trods af den udfordring, det stiller i tilgang til akademisk materiale, en også fordi ISIL udgør et tydeligt eksempel på, hvordan sikkerhedsproblematikker forandrer sig. Af samme grund som at det er svært at finde akademisk materiale, er det også interessant at se på hvordan ISIL opfattes, men det gør det også svært at holde hoved og hale i tolkninger og forståelser. I sidste ende reflekterer denne forståelse tilbage på beskueren. Udvalget af materiale og citater har udgangspunkt i diskursteorien om at diskurser giver verden mening og værdi og producerer sandheder og viden. At arbejde med diskursanalyse er med til at konfrontere én løbende med sin metodiske brug og forstå disse som valg.

3.1.1 Kort introduktion til ISIL

Islamisk Stat i Irak og Levanten, ISIL, IS, ISIS, med det arabisk akronym Da'ish eller Daesh. Kært barn har mange navne, fristes man til at sige, men dette specifikke trusselsbillede er kendetegnet ved sin brutalitet, hvorved der opretholdes magt over sin proto-stat, i form af selvudnævnt kalifat, lokaliseret på begge sider af den irakisk syriske grænse³⁶. Ordet brutalitet

---

³⁶ Baret, 2014, 4, 5; Andersen, 2014, 5

fremhæves her, da det er et ord, der gentagende gange bruges om bevægelsen. Faktuel videnskabelig viden om ISIL er begrænset. Her trækkes på Lars Erslev Andersens rapport og Soufans rapport som en kort baggrundsgennemgang til forståelse og vedkendes, at også disse har deres mangler. Kalifatets selverklærede kalif går under navnet Abu Bakr al Baghadidi, og i oktober 2014 levede seks millioner angiveligt under styret³⁷. Legitimiteten søges i religion i form af salafistisk tolkning om at vende tilbage til rødderne i islam med et narrativ om, at regeringerne i muslimske og Mellemøstlige lande er korrupte, ikke-religiøse og påvirket af vestlige magter. Taktikkerne benyttet af ISIL er oprør, terrorisme og guerillakrig³⁸. Jeg benytter i opgaven betegnelsen ISIL, da denne ofte benyttes i politiske debatter og vælger ikke at redegøre nærmere for ISIL da jeg ikke anser det relevant for analysen.

3.1.2 Udvalgelse af materiale

For at afgrænse er her taget udgangspunkt i tidsrummet 15. august til 30. september 2014, en periode der indeholder mange markante begivenheder. Den 25. august fremsættes forslag om dansk militært bidrag til Irak. 5. september indgår Danmark i ”kernekoalitionen” mod ISIL. Sverige går til valg d. 14 september, og den 30 september fremsættes forslag om yderligere militære bidrag.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i den svenske Riksdagen og det danske Folketing samt to svenske og to danske aviser. Indledende empiriindsamling var udelukkende september 2014 i Riksdagen og Folketinget og afspejlede, at denne debat ikke fyldte i svensk parlamentarisk politik. En yderligere udfordring lå i den parlamentariske sommerferie³⁹. Derfor udvidedes tidsrammen fra den oprindelige måned til halvanden måned, såvel som til centrale politikeres udtalelser i medier angående ISIS/ISIL i perioden. Perioden er derfor fastsat ud fra datoerne nævnt ovenfor. Både valg og den danske deltagelse i ”kernekoalition” er perioder, der bør være ramme for national fokus. Yderligere, i henhold til sikkerhedsliggørelses-teori, burde denne periode være med til at skabe et billede af truslen, idet sikkerhedsliggørelsen også

---

³⁷ Baret, 2014, 8

³⁸ Baret, 2014, 9

³⁹ ”Et folketingsår begynder altid den første tirsdag i oktober kl. 12”

http://www.ft.dk/Demokrati/Folketinget/Aarets_gang_i_Folketinget.aspx?p=1 Riksdagen begynder medio september, senere i valgår <http://www.riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Riksdagens-uppgifter/Ett-ar-i-riksdagen/> sidst besøgt 07.01.2015

kræver tid. Som afgræsning er der ved søgningerne benyttet tilsvarende nøgleord på dansk og svensk.

At forholde sig til både parlamentariske debatter og politiske udtalelser i medier omkring samme problemstilling, giver mulighed for at se på planer af national selvforståelse og dermed give et mere præcist billede af diskurs, idet retoriske forskelle er mulige. Den socialkonstruktivistiske tilgang har til formål at åbne op for analyserammer, men er også en udfordring, fordi den kritiske tilgang også virker begrænsende fordi mine subjektive valg bliver tydeligere i hvordan, der afgrænses og tolkes. Valget af teori og metode er dermed med til at afgrænse, da diskursanalysens fokus på diskurs og konstruktion af national diskurs også udelukker store mængder materiale som irrelevant for analysen. Det er derfor særdeles relevant at påpege, at selve valget af metode og teori i høj grad er med til at påvirke udfaldet for opgaven. Spørgsmålets åbenhed gør, at det kunne besvares anderledes, og dermed begrænser teorien også mulighederne for resultaterne.

Søgeordene brugt til af finde materiale, fungerer også som afgræsning. At søgeordene er ens, er en fordel for den komparative analyse, men tager ikke højde for, at ordene måske ikke er lige relevante for begge debatter. Denne problematik er forsøgt imødegået ved at benytte en bred vifte i forskellig kombination, men også med en anerkendelse om at være en svaghed for analysen. For at forstå hvorfor debatten udspiller sig som den gør, tages udgangspunkt i Tjalve og Henriksens forståelse af det danske demokrati som konsensusorienteret og jeg vil hævde at dette i høj grad er tilsvarende i Sverige.

4 Empiri

I denne del af opgaven redegøres for retorik brugt af politikere i Folketinget, Riksdagen og medierne. Afsnittene indledes med at afdække søgeord. For at præsentere materialet er dette behandlet løbende.

4.1 Riksdagen og Folketinget

Søgeord, konflikt, krig, terrorism/terrorisme, Isil, IS, ISIS, Islamiska Staten/Islamisk stat, Syrien, Irak

4.1.1 Riksdagen

Undersøgelsen afspejlede, at ISIL ikke fyldte i den svenske Riksdagen i den pågældende periode. To debatter skilte sig ud, fredag d.15 august ”*Information inför extra möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor*” og lørdag d.30. august ”*Information och samråd inför extra möte i Europeiska rådet*”. Begge omhandler udenrigspolitik. Fra debatten d.15. er det ord, der går igen blandt politikerne til at beskrive problematikken ”humanitær”. Problematikken forstås som et humanitært problem, der hvor den foregår. I den første debat bruges der ikke terrorisme som beskrivelse.

Den 30 august kaldes ISIL ”terrororganisationen” to gange af statsminister Frederik Reinfeldt. ”*Det är en terror organisation som inte tvekar att med brutala metoder döda eller fördriva andra religiösa eller etniska grupper*⁴⁰”. Sprogbruget understreger ”attribution”, at sikkerhedsproblemet tillægges aktiv handling, det er en handling ISIL ikke tøver med at udføre. Problemet bliver her fremet som terrororganisation, brutal og handlekraftig. Udsatte er folk i regionen, der fordrives eller dræbes ud fra etnicitet eller religion. Statsministeren nævner også den potentielle trussel for den internationale fred én gang⁴¹, uden at vende tilbage til formuleringen igen. Som bredere identifikationsfaktor udtrykkes et ønske om at Sverige

---

⁴⁰ Statens offentliga utredningar, (SOU) 2013/14:51 Anf. 1. Frederik Reinfeldt

⁴¹ SOU 2013/14:51 Anf. 1. Frederik Reinfeldt

presser på det internationale retssystem for at gribe ind, og et FN-mandat til indsats i Irak.⁴² Begge søger legitimitet i et større kollektiv fællesskab, men den første forstår Sverige som drivkraft, hvor den anden afventer legitimitet udefra.

Undersøgelsen viste også, at begge debatter indeholdt udtryk for national regulerende adfærd. Den 15. august udtaler kabinetssekretær Frank Belfrage, at det ikke er muligt med eksport af krigsmateriel, grundet svensk lovgivning og praksis. *”Även om regelverket inte är absolut hugget i sten är vår praxis sådan⁴³.”* Her fremhæves at man skal koncentrere sig om det humanitære ”spor”, da *”vi är stora på det humanitära området⁴⁴”*.

Den 30 august udtaler statsminister Frederik Reinfeldt; *”vi ska också komma ihåg den svenska synen på hur man ska bygga humanitära insatser.⁴⁵”* *”man skulle kunna säga att det är en svensk profil⁴⁶”* Som nævnt fremhæves også det større fællesskab som FN, men det er alligevel den svenske model, der italesættes som adfærdsregulerende, og adskiller svensk praksis fra andet og dermed fremhævet over kollektive principper.

4.1.2 Folketinget

Undersøgelsen viste at ISIL var et debatteret emne i det danske Folketing. Især debatten omkring øget bidrag til modstanden mod ISIL viste sig interessant. Allerede her er præmissen anderledes end i den svenske debat og vil dermed i udgangspunktet have en potentielt stærkere referenceramme til sikkerhedsliggørelses-teori. Problemstillingen her blev også fremsat som humanitær situation i de udsatte områder, men med en ekstra dimension af trusselforståelsen. I indledningen af udenrigsminister Martin Lidegaard italesætter han en større problematik.

”ISIL er en af de største, måske den største sikkerhedspolitiske trussel, som det internationale samfund står overfor i dag”. ”Danmark skal naturligvis tage sit medansvar og bidrage til denne kamp. Hvis ikke truslen fra ISIL standses, vil dette terrorregime vokse og sprede sig til stor fare for både regionen og resten af verden⁴⁷”

---

⁴² SOU 2013/14:51 Anf. 6. Lars Ohly (V) anf.7 Marie Granlund (S)

⁴³ SOU 2013/14:50 Anf. 8. Kabinetssekretær Frank Belfrage

⁴⁴ SOU 2013/14:50 Anf. 8. Kabinetssekretær Frank Belfrage

⁴⁵ SOU 2013/14:51 Anf. 8. Frederik Reinfeldt

⁴⁶ SOU 2013/14:51 Anf. 8. Frederik Reinfeldt

⁴⁷ SOU B 123, 1. Martin Lidegaard

Her er fokus ikke kun på den geografisk regionalt lokaliserede trussel, men fra starten sat ind i en større global kontekst. ISIL bliver fra starten fremet som et sikkerhedsproblem, og dermed også med en retorik der tilhører den militære sikkerhedssektor. Det er dermed heller ikke besynderligt, at en sproglig sikkerhedsliggørelse finder sted. Her kan også tolkes et diskursivt national handlingsregulerende element markeret i en naturlighed og en forståelse af et medansvar. Der spores en forståelse af dansk deltagelse som essentiel. Sprogbrugen i den danske debat viser også en forståelse af at denne form for trussel kan stoppes. Der tales ud fra et definitivt opgør. Hvis man bare går forhandlingsvejen og håber ”*at man kan tale med ISIL, så er man med til at skabe et monster, som for alvor vil kunne gøre skade, ikke bare mod Europas, men også Danmarks sikkerhed.*”⁴⁸

Attribution-teorien om tilføjelse af handling til truslen markerer sig her tydeligt. Den danske debat er præget af metaforer. Her er det ikke bare handling, der er vigtig, men en bestemt form for handling. Ordet ondskab går igen i debatter og blandt partier.

*”Venstres, Dansk Folkepartis, Liberal Alliances og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget bemærker, at noget af det nærmeste, man kommer ondskab inkarnere sig i fysisk forstand, er terrorbevægelsen ISIL, hvis brutalitet og menneskefjendskhed ingen grænser kender. Det er en situation, som kræver, at vi alle i fællesskab får denne terrorbevægelse nedkæmpet. V, DF, LA, KF, bakker helhjertet op om det danske militære bidrag til støtte til Irak for at nedkæmpe og udlette ISIL.”*⁴⁹

Her er det tydeligt at der tales ind i en fælles diskurs, det er en nærmest normativ forståelse af problemstillingen. De sproglige myter om onskabens manifestering, trækker på en fælles forståelse med en mulig religiøs referenceramme, idet det oftere er i religion end i parlamentarisk politik man forholder sig til ondskab. At onskaben ingen grænser kender, har den dobbelte betydning af onskabens eskalering i brutalitet, såvel som at nationale statslige grænser ikke respekteres, og bliver dermed en dobbelt trussel mod vesten. At en bekæmpelse af trussel bakkes op helhjertet, afspejler en selvforståelse som hjertelig, i opposition til ondskab. Fællesskabet markeres som ramme for fælles modstand og dermed fælles forståelse.

---

⁴⁸ SOU B 123, 48 Troels Lund Poulsen

⁴⁹ SOU, Folketidende B, B 123, afsnit 2, 1

4.2 Medier

Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Politiken, Jyllandsposten. Søgeord valgt og sammensat i forskellige kombinationer: *IS, ISIL, ISIS, Islamiska staten i Irak och Syrien/Islamisk Stat i Irak og Levanten, Islamiska Staten/Islamisk Stat, Fredrik Reinfeldt, Stefan Löfven, Carl Bildt, Margot Wallström, Riksdagen, , Martin Liedegaard, Helle Thorning-Schmidt, debatt/debat, regeringen, udenrigsminister/udenrigsminister.*

4.2.1 Danske medier

Med udgangspunkt i Jyllandsposten og Politiken, vises et billede af at politiske udtalelser om ISIL fyldte markant i de danske medier. Undersøgelsen viste også at ISIL forstås som en trussel lig den forståelse udlagt i Folketinget, både regionalt og for den danske nation⁵⁰.

Interessant viste politiske udtalelser til medier om, hvorfor man skulle deltage i bekæmpelsen af islamisk stat en stor villighed, men en meget forskellig forståelse af betydningen. Med udgangspunkt i Jyllandspostens ”Blå blok er klar til årelang militærindsats” nævner Liberal alliance, at det nemt kan være ”at vi skal være der ti år eller mere⁵¹” Hvor Det Konservative Folkeparti understreger, at de er ”klar til at bekæmpe ISIL. Også selvom det tager to år⁵²” og resterende partier fraholder sig fra en tidsramme. Den danske indsats er i udgangspunktet sat til 12 måneder⁵³

Hvor partierne i stedet samler sig, er i de begrebsmetaforer og i forståelsen om hvorfor indsatsen er vigtig. ISIL betegnes som brutal, en trussel for vesten, og forståelsen er, at ”[der] er ingen tvivl om, at det er ondskab man er oppe imod [...] I det øjeblik vi stopper, så vinder de onde⁵⁴”. Derfor bliver det også legitimt at sige ”[v]i kan sige, at målet er nået, når de (isil red.) er slettet fra jordens overflade...⁵⁵”[mine ændringer]. Sprogbruget om udslettelse, ligger langt fra den gængse folkeret.

Når der tales i medierne, tales der ikke i det større internationale kollektive fællesskab, men med ”vi”, der henviser til dobbelt gruppeidentitet af parti og nation.

---

⁵⁰ Thomsen, Vangkilde, Beim: 2014, Mikkelsen: 2014

⁵¹ Mikkelsen: 2014, Citat af Leif Mikkelsen

⁵² Mikkelsen: 2014 citat af Tom Behnke

⁵³ Mikkelsen: 2014

⁵⁴ Mikkelsen: 2014

⁵⁵ Mikkelsen: 2014 citat af Leif Mikkelsen

4.2.2 Svenske medier

Med udgangspunkt i Svenska Dagbladet og Dagens Nyheter, var det en udfordring her at fremskaffe søgninger, der opfyldte kriteriet og ledte dermed til en vurdering af, at dette ikke fyldte betydeligt i svenske medier i tidsrummet. Dog var debatten ikke helt væk. Diskursen i den svenske debat fokuserede umiddelbart også på det humanitære.

”-[j]ag ber svenska folket att ha tålamod och öppna sine hjärtan för de utsatta vi ser runtom i världen. När många flyr på kort tid skapar det spänningar i det svenska samhället. Men vi har lärt oss at människor som kommer hit sedan är med och bygger Sverige tillsammans med os⁵⁶”

Citatet her er fremhævet, da det er blevet kendt. Hvor problematikken omkring ISIL ikke tog plads i svenske medier, var der i stedet en tendens til at cirkulere omkring dette budskab. Citatet er interessant, idet det taler til den svenske befolkning, der tales til det svenske folks identitet, og sprogligt benyttes ”vi” som sammenkobling mellem statsleder og det svenske folk i gruppeidentitet, så der tales direkte til det nationale fællesskab. Det er igen i omverden at lidelsen findes.

Sverige går også med i koalitionen mod ISIL ”*Sverige är självklart ett land som ställer upp för at motarbejts IS och den terrorism, de representerer. De hada varit utom-ordenligt märkvärdigt annars⁵⁷.”*

Udtalelsen minder principielt om den danske på samme område, men igen er der en klar forståelse af svensk ageren, Sverige deltager ikke militært⁵⁸.

---

⁵⁶ Rosén, 2014 citat af Frederik Reinfeldt

⁵⁷ Svenska Dagbladet, 2014, citat af Carl Bildt

⁵⁸ Svenska Dagbladet, 2014, citat af Carl Bildt

5 Analyse

I analysen behandles resultatet fra empirien. Analysen er opdelt i to afsnit, begge som analyse, men hvor ”5.1 analyse” er tættere forbundet på empirien, er ”5.1.1 konsensusdemokrati og debat” fokuseret på at forstå hvilke mekanismer der ligger bag den måde landende debatterer politisk. Der afrundes med konklusion.

5.1 analyse

Denne opgave har fundet, at national identitet har en central rolle. Den nationale identitet virker til at være handlingsregulerende, både i hvordan problematikker forstås og hvordan de dermed skal håndteres. Både Danmark og Sverige forstår sig selv som ”selvfølgelige” i kampen mod ISIL, men med forskellige billeder af, hvad dette betyder. En væsentlig forskel ligger i om ISIL forstås som en trussel mod befolkninger i umiddelbar berøring med den direkte konflikt, dermed et regionalt lokaliseret problem, der har konsekvenser for omverdenen i form af flygtninge. Daværende svenske statsminister Frederik Reinfeldt nævner ved en lejlighed ISIL som trussel for den internationale fred, og det er selvfølgelig relevant at pointere. Dette minder i højere grad om den danske forståelse. Og dog er der to væsentlige pointer. Dels at det ikke er en pointe der vendes tilbage til eller cirkles om. Dels at der potentielt er forskel på at være en trussel mod det internationale samfund, eller en trussel mod *freden* i det internationale samfund. Om udtalelsen skulle vise en udvikling i trusselsforståelsen i svensk debat, er det også besynderligt at denne retoriske bold ikke gribes af andre deltagere i debatten. Udtalelsen kom overraskende, den kommer i forbindelse med at ISIL kaldes en terrororganisation, der også er et skift fra første debat. Men den er især overraskende fordi den ikke afspejler en anden politisk forståelse af hvordan ISIL skal håndteres. Her er det dog relevant at påpege undersøgelsens begrænsninger. Det kan meget vel været påvirket af min metode og søgeord. Hvad der i stedet cirkulerer rundt er udtalelserne om det humanitære som det væsentlige. Frank Belfrage refererer d 15 august

uden nærmere gennemgang til en udtagelse af statsministeren ”den anden dag” i Svenska Dagbladet, for at understrege den svenske humanitære profil⁵⁹. Dermed reproducerer sproget sig imellem Riksdagen og medier. Det sammenlagt med den øvrige teori forleder mig til at mene, at den politiske diskurs i henhold til ISIL som trussel ikke var ved at ændre sig markant. Den adskiller sig stadig fra den danske forståelse af ISIL som en potentiel trussel mod resten af verden, der er en diskurs der deles tværs over det politiske spektrum. Ikke bare i flytningstrømme, men fordi konflikten rent geografisk kan flytte sig. Der er ikke politisk enighed om hvad der er vigtigst. Dansk Folkepartis Marie Krarup understreger at det essentielle i en dansk militær deltagelse, er den potentielle trussel mod dansk sikkerhed. ”*Dette er det hel afgørende argument for, at Danmark skal involvere sig i kampen mod Islamisk Stat*”⁶⁰. Her er det også interessant at pointere at Dansk Folkeparti vælger at benytte Islamisk Stat, og dermed adskille sig fra den gængse politiske brug. Som nævnt i afsnittet der introducerer ISIL, er der mange navne i spil, men den politiske kamp om navnet er en helt kategori for sig selv. Frankrig har valgt ”Daesh” der er en gængs arabisk betegnelse, fordi navnet Islamisk Stat udviser grænsen mellem muslimer og islamister, og den amerikanske udenrigsminister har benyttet ”islams fjende” som navn⁶¹. Begge lande anerkender behovet for at yde ekstraordinære indsatser, men det er kun i den danske sammenhæng at en fuldbyrdet sikkerhedsliggørelse foregår. De diskursive forskelle mellem dansk og svensk forståelse af ISIL er markante. Derfor er det også interessant at begge landes identitet virker handlingsregulerende. Den svenske identitet handler om det humanitære, hvor man er ”stor”. En mulig tolkning kunne være at den svenske identitet gør at det ikke bliver muligt at foretage en sikkerhedsliggørelse, der gør ISIL til en direkte trussel for nationalstaten. I hvert fald for nu. Skulle omstændighederne ændre sig, skulle begge lande kunne ændre opfattelse. Det er også væsentligt, at hvor humanitær er et ord der bruges på begge sider af sundet, så fylder ondskab en markant del i den danske debat og slet ikke i den svenske. Det er også i Danmark at sikkerhedsliggørelsen leder ind i den militære sektor, og her vægtes som nævnt, hvordan politiske faktorer påvirker militære trusler ud fra graden af genkendelighed mellem aktører og harmoni og disharmoni i deres politiske ideologier. ISIL benytter som beskrevet religion som legitimt grundlag og den kan bruges som objekt for sikkerhedsliggørelsen, men denne har oftest været forbundet til stat, og ISIL er ikke helt en undtagelse herfra. Brugen af islam er en

---

⁵⁹ SOU 2013/14:50 Anf 8. Kabinettssekretærene Frank Belfrage

⁶⁰ SOU B 123, 116 Marie Kraup

⁶¹ Johansen, 2014

klar disharmoni og beskrivelsen af brutalitet og ondskab er med til at skabe en fremmedgørelse. Men meget af denne retorik har også rod i den nære historie, fra den 17. marts 2003, hvor daværende præsident George W. Bush indleder daværende Irak-krig og benytter begrebet ”ondskabens akse”, der forbinder Irak, Iran og Nordkorea⁶². Der er dermed allerede en kulturel og historisk betinget diskurs, der forbinder regionen med metaforen. Dette kan måske også forklare, hvordan et ord som ondskab kan vinde normativ status i genkendelighed, ved at fastslå ti forløbne år af diskursive processor omkring religion og ondskab. Undersøgelsen af statsrepræsentanter viste også, at den danske udenrigsminister ofte henviste til kollektive sikkerhedsfællesskaber såvel som nationale, hvor den svenske statsminister mest fokuserede på national forståelse. At perioden indeholdt et svensk valg, svensk ikke-militær deltagelse i koalitionen mod ISIL, og dansk militærdeltagelse gør, at nationale markører i perioden burde være særligt tydelige. I hvor høj grad det påvirker resultatet er uklart. Men det er interessant, at det i Sverige ikke leder til et fokus på staten som udsat for trussel. Den kan være faktor for, at ideen om den svenske humanisme er så markant. Men det ændrer ikke udfaldet.

5.1.1 Konsensusdemokrati og debat

At ISIL og konflikten fylder mere i det danske medier har antageligt en parallel til den danske krigsdeltagelse, men det var ikke der, den startede. Henriksen og Tjalve fremhæver også, at den medialiserede krig gør, at *”sikkerhedspolitikens mediemæssige virkelighed stiller stadig større krav til formidlingen af de sikkerhedspolitiske beslutninger, der træffes, og til at disse beslutninger træffes på et forsvarligt grundlag⁶³”*. Dette er i overensstemmelse med, hvad jeg i opgaven også har fundet centralt. Overraskende har det været, at der ikke har været større forskel på parlamentariske udtalelser og udtalelser i medier. En retorisk forskel, mener jeg, havde været mulig at antage ud fra, at der tales ind i to forskellige sammenhænge. Begrebsmetaforerne var forventet at finde i medierne, men at de fandtes i Folketinget, var for mig en overraskelse. Dette understøtter dog, at et større behov for formidling ikke er opnået. Dette mener jeg, fordi det ikke er politisk konstruktivt med retoriske greb med sproglige tillægsord som ondskab, af den grund at det så ikke bliver muligt at føre en politisk debat. Debatten lukkes ned i det ingen vil være repræsentant for, nemlig ondskab. Problemet findes

---

⁶² Salzinger, 2007, 8,9

⁶³ Tjalve, Henriksen, 2008, 7

især i at disse bliver brede forståelser af, hvornår man er ødelæggende for fællesskabet. Eksemplet givet fra Folketinget om, at hvis man ønsker forhandlingsvejen og tror man kan tale med ISIL, så er man med til at skabe et monster. Så bliver den diskursive forståelse meget snæver. Det bliver dermed umuligt at udtrykke sig kritisk mod den normative diskurs og førte politik.

Selvom denne opgave ikke arbejder med medier i bred forstand, er en pointe Rens van Munster påpeger om dansk mediekultur angående terror relevant. I et DIIS Comment fra 2010 bearbejder Munster, at medierne ikke primært arbejder med at ”formidle og forstå”, men også formidler og forudsiger en ikke-eksisterende fremtid⁶⁴. Dette kan spille ind i hvordan ISIL forstås og afdækkes i medierne, men jeg mener, at dette kan siges at præge den danske sikkerhedspolitik. Hvor den svenske debat forholder sig til problematikker direkte afledt af den humanitære katastrofe i Syrien og Irak, og flygtningestrømmene afledt heraf, arbejder den danske sikkerhedspolitik ud fra et fremtidsscenario, hvor truslen flytter sig til at inkludere Europa/Vesten/Verden/Danmark.

Tjalve kobler dele af den danske forståelse op på småstatsidentitet, hvor egne holdninger ikke anses som væsentlige og dermed ikke er veludviklede. Dette er måske relevant, i den måde der ofte tales ind i større kollektive fællesskaber, men jeg vil hævde at den danske forståelse er ved at udvikle sig til en egen forståelse. Selvom det kan være svært at skelne mellem dansk og øvrige koalitions landes forståelse.

Med udgangspunkt i ISIL og Folketinget fremhæver Tjalve, at den politiske debat hæmmes af det danske demokratis forståelse af konsensusdemokrati⁶⁵.

Dette er interessant, og jeg vil hævde, at dele af denne politiske kultur også er afspejlet i min bearbejdelse af svensk politisk diskurs. Det er et instrument til at forstå den nationale handlingsregulerende mekanisme, der benyttes i debatten. ”Den svenske model” er med til at nedlukke politisk debat, da andre forslag bliver opposition til den svenske model.

Tjalve’s pointe legitimerer min generalisering i en periode, der ligger uden for normal Folketings- og Riksdagssæson, da Tjalve arbejder ud fra, at perioden kendetegner dansk sikkerhedspolitik generelt, med udgivelse i 2008 og 2014.

Dette kan også bruges til at forstå, hvad der virker til at være sproglige normer på begge sider af sundet. Den danske værdi om en aktivistisk udenrigspolitik, er også en faktor der påvirker identitet og forståelse, i samme grad som den svenske ikke-militære men humanitære gør.

---

⁶⁴ Munster, 2010

⁶⁵ Tjalve, 2014

Om en trussel forstås som nær eller fjern har relevans for hvor meget den portrætteres i medierne, idet den rykkes fra periferien ind i centeret for hvad der opfattes som relevante nyheder⁶⁶. Dermed bliver dette en dialektisk interaktion, hvor framingen af truslen indvirker på, hvor meget et sikkerhedsproblem afbildes, og dermed også gør det ekstra relevant, hvordan formidlingen af sikkerhedsproblemet fremstilles, grundet at det bringes i medierne. At medier og politik afspejles i hinanden er ikke nyt under solen. Men det påmindes om relevansen i en saglig politisk debat og om at huske den subjektive forståelse af trussel.

5.1.2 Konklusion

Analysen viser, at der er en markant forskel på hvordan Danmark og Sverige forholder sig til ekstern trussel med udgangspunkt i ISIL. Trusselsforståelsen og trusselsframingen adskilte sig, og selvom begge lande anser ISIL som en ekstraordinær problematik, så er det forskelligt, hvad der forstås i det ekstraordinære. Sverige fokuserer på en humanitær katastrofe for menneskene, direkte eller indirekte påvirket af konflikterne i Syrien og Irak, hvor Danmark har et bredere forhold til trusselsperspektivet. Selvom der ansøres en potentiel ændring da Sveriges daværende statsminister referer til islamisk stat som en potentiel trussel for den internationale fred, forleder det ikke til at tro at diskursen i svensk syn på ISIL som trussel er ved at ændre sig drastisk, uden at omstændighederne også ændrer sig. Den nationale identitet forekommer handlingsregulerende i, hvad der forventes af handling, men virker også til at påvirke, hvordan en trussel forstås. Den nationale diskurs bliver selvforstærkende og framingen bliver reproduceret. Undersøgelsen overraskede ved at den retoriske brug i Riksdagen og medierne samt Folketinget og medierne ikke adskilte sig. Er den politiske kultur klar til udfordringen at debattere nutidige og fremtidige sikkerhedsproblematikker?

---

⁶⁶ Höglund, Oberg, 2011, 54

6 Referencer

- Andersen, Lars Erslev 2014. "Islamisk Stat i Irak og Syrien, Kalifatets orden skaber kaos i den nye krig mod terror" *Dansk Institut for Internationale Studier*, DIIS Report 2014:28
- Barett, Richard 2014. The Islamic State. *The Soufan Group*, November
- Buzan, Barry; Wæver, Ole; de Wilde, Jaap, 1998. *Security. A New Framework For Analysis*, Colorado: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Buzan, Barry, 2007. *People, States and Fears, an agenda for international security studies in the post-cold war era*, second edition, Colchester: ECPR Press
- Dalby, Simon 2010. *Environmental Security and Climate Change*, i Robert A. Denemark (Ed.), *The International Studies Encyclopedia*: Blackwell. pp 1580-1597
- Greenwood, Maja Touzari Janesdatter 2014 "Vi vil (aldrig) forhandle med terrorister" i Andersen, Lars Erslev (red) *Terrorisme og trusselsvurderinger*, København: Dansk Institut for Internationale Studier pp.121-141
- Höglund, Kristine; Oberg, Magnus 2011. *Understanding Peace Research – methods and challenges* New York: Routledge
- Johansen, Tobias Stern 2014. "Islamisk Stat fortørnet over øgenavn", *Kristeligt Dagblad*, 23 September
- Jørgensen, Marianne Winther; Phillips, Louise 1999. *Diskursanalyse som teori og metode*, Roskilde Universitetsforlag/Samfundslitteratur
- Munster, Rens Van 2010. "Den præ-medierede bombemand. Om terrorisme i de danske medier" <http://www.diis.dk/publikationer/prae-medierede-bombemand-terrorisme-danske-medier> [Elektronisk DIIS Comment]
- Tjalve, Vibeke Schou; Henriksen, Anders 2008. "Vi diskuterer jo ikke politik på den måde. Regeringen, Folketinget og sikkerhedspolitikken" *Dansk Institut for militære Studier*.
- Tjalve, Vibeke Schou 2014. "Er Folketinget blevet bedre til at diskutere krigen?" <http://www.diis.dk/publikationer/folketinget-blevet-bedre-diskutere-krigen> [Elektronisk DIIS Comment]

Salzinger, Caroline 2007. *Hälsningar från onskans axelmakter – Vardag och vansinne i världens mest stängda länder*, Stockholm: Bokförlaget DN

Sjöstedt, Roxanna, 2010. *Talking Threats: The Social Construction of National Security in Russia and the United States*. Dept. of Peace and Conflict Research, Report No. 91, Uppsala University Press

SOU 2013/14:50 *EU-nämndens stenografiska uppteckningar*, Sveriges Riksdag, Fredagen den 15 Augusti 2014

SOU 2013/14:51 *EU-nämndens stenografiska uppteckningar*, Sveriges Riksdag, Lördagen den 30 Augusti 2014

SOU 2014 B 123 *Forslag til folketingsbeslutning om yderligere dansk militært bidrag til støtte for indsatsen mod ISIL*, Folketinget

SOU 2013-2014 Beslutningsforslag nr b.123 *Betænkning givet af Forsvarsudvalget d. 1. oktober 2014* Folketidende B, Folketinget Samling

Thomsen, Claus Blok; Vangkilde, Jesper; Beim, Jakob Hvide 2014. VK er klar til luftkrig mod islamister, *Politiken*, 15 august

Mikkelsen, Esben Larsen 2014. Blå blok er klar til årelang militærindsats, *Jyllands-Posten*, 27september

Rosén, Hans 2014. Reinfeldt: öppna era hjärtan för de utsatta, *Dagens Nyheter*, 16 august

Svenska Dagbladet 2014. Sverige är med i koalitionen, *Svenska Dagbladet*, 26 september

<http://www.riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Riksdagens-uppgifter/Ett-ar-i-riksdagen/>

sidst besøgt 07.01.2015

<https://www.dr.dk/levnu/fritid/anne-og-anders-skaane-er-danmark-i-sverige> sidst besøgt

07.01.2015